

COMUNICACIÓ

Ramon Muns i Andreu (Societat Catalana de Filosofia): *Segle XXI: cap a una societat de la confusió, destructora d'identitats.*

Hi ha suficients motius, en l'àmbit mundial i atenent als fets que estem vivint durant aquests darrers cinc anys, per a poder afirmar que estem entrant en un tipus de societat en la qual el denominador comú té un nom: la confusió.

En nom de la pau i la democràcia, es declaren guerres preventives. L'exemple més recent és la darrera guerra de l'Iraq, per part dels governs dels EUA, d'Anglaterra i d'Espanya, entre altres. Això no és nou, és clar, però sí el cinisme de proclamar-ho.

Allò que preveia George Orwell, ja s'ha realitzat. Els països pretesament democràtics aplicant criteris totalitaris, cínicament i impune, avergonyint institucions com ara les Nacions Unides i altres organismes creats per a la defensa dels Drets de la Humanitat tot seguint les idees cíviques que propugnaren Kant (en *La pau perpètua*) i altres pensadors, per tal d'arribar a un humanisme enraonat.

Però els fets demostren que encara som en l'època de l'*Homo erectus*, i no pas en la de l'*Homo sapiens*, com la ciència havia anat creient durant el segle xx.

I, a més, un *Homo erectus* que no esgrimeix ja una destal de sílex, sinó una tecnologia de destrucció massiva que el depassa completament.

Allò que havia servit a l'ésser humà per a afirmar, en part, la seva preponderància sobre la natura, i doncs la seva supervivència, l'ha convertit en un esclau d'aquestes aplicacions tecnològiques.

«És perillós, jugar amb foc»: la dita antiga torna a estar d'actualitat i és vàlida, malauradament per a la nostra societat, la dels post-homínids-tecnològics. Les eines que han possibilitat la nostra supervivència com a espècie s'han convertit, durant el proppassat seglexx, en eines per a poder assegurar, en un moment donat, la nostra pròpia destrucció.

Aquest problema de la tecnologia desbocada ha estat meditat per pensadors de diferents tendències i països: de Martin Heidegger a Jürgen Habermas, a Alemanya, d'Ortega y Gasset a

García Calvo, a Espanya, d'Albert Camus a Guy Debord, a França, de Bertrand Russell a George Orwell, a Anglaterra, d'Herbert Marcuse a Noam Chomsky, als EUA, per citar uns quants noms i països.

Tanmateix, aquestes reflexions han tingut una incidència reduïda, fins fa pocs anys, als àmbits socialment conscienciats o bé als acadèmics especialitzats.

Sí que hi ha hagut, aquests darrers anys, intents importants, en l'àmbit mundial, de generar algunes alternatives, però la impossibilitat de la seva aplicació, a causa de la política de prepotència salvatge dels senyors del món, ho han convertit en intents gairebé simbòlics, tot i que ara es percep una conscienciació més gran per part de les poblacions civils en tots els continents.

Però, mentrestant, els Estats més poderosos, amb plena impunitat, explien els recursos naturals del planeta, sotmetent una gran part de la població humana als patiments de fam, misèria i humiliació, continuen dedicant la major part dels seus pressupostos a la fabricació d'armes de destrucció massiva, siguin aquestes militars, ideològiques o comercials.

Hom podrà dir que això fa ja segles que passa. La pregunta, aleshores, és la següent: tantes generacions de pensadors, per què no han servit per a poder canviar aquesta aparentment inevitable fatalitat de les societats humanes expliadores?

En definitiva, actualment la tecnologia desbocada i la societat d'adolescents-espectadors amb valors socials ràpidament fungibles ens estan duent acceleradament cap a la societat de la confusió, que ja està funcionant com un remolí perillosíssim per a la mateixa supervivència de l'espècie humana.

D'aquesta confusió se n'aprofiten tant els Estats –que afavoreixen l'explotació humana i la destrucció progressiva de les reserves naturals del mateix planeta– com els terrorismes desesperats-fonamentalistes: uns i altres practiquen el procediment de fagocitació de la revolta, atribuint-se el dret a decidir pels altres i actuant com els doctrinaris dels quals ens parla Albert Camus en *L'homme révolté*.

I ho fan, en definitiva, sense pensar en les generacions que ens succeiran, cosa que sí que feia, malgrat la seva «situació primitiva», l'anomenat *Homo erectus*.

Potser, malgrat haver arribat a un «alt progrés tecnològic», que

ha esdevingut, d'altra banda, la *religió-sense-Déu* de la nostra societat, ens podríem trobar, en realitat, a un peu de l'abisme per on es podria escolar la mal anomenada espècie *Homo sapiens*, enduent-se amb ella la seva pròpia història de milers de generacions, en un darrer acte prepotent i angoixat al mateix temps: el darrer acte de l'*Homo suicidans*.

I aquest possible suïcidi col·lectiu seria, curiosament en aquests moments, el problema realment seriós per al pensament filosòfic actual.

Recordem que Albert Camus, ja ens digué, l'any 1942, en *Le mythe de Sisyphe*, que l'únic problema seriós en filosofia és el suïcidi. Sense la pretensió d'aixecar cap sistema filosòfic, ens ha deixat en la seva obra un inici seriós de reflexió per a aconseguir un camí de pensament i d'acció cívica vertaderament vàlid per al segle XXI. Potser hauríem de tenir la suficient humilitat per a poder posar-nos a construir aquest camí cap a la civilització amb doble cara, que Albert Camus ens proposa.

Una civilització que accepti les diferències, tant en religió com en costums, en formes de producció, en formes culturals i ideològiques, que tingui com a elements comuns positius a assolir el respecte a l'altre, el respecte a les reserves naturals del planeta, el respecte per les vides concretes, i, com a únics elements comuns a reduir progressivament, la por a la diferència, l'instint de sotmetre els altres i l'instint d'acumular béns per part dels successius senyors de la terra.

L'ésser humà es va posar físicament dempeus fa centenars de milers d'anys. Ara li cal fer el mateix, però en els aspectes emocionals i socials. Cal, segurament, continuar treballant-hi, perquè aquest és un repte ineludible que, amb el temps, potser serà assolit.

En aquest repte, la filosofia hi hauria de jugar un paper important, si no vol acabar engolida pels cants de sirena de la tecnologia i de la ciència desbocades; aquestes ja han perdut, actualment, la mesura i el límit, i estan—ho sàpiguen els tècnics i científics o no— al servei de la vella i coneguda *revolució cesariana*, en lloc d'afavorir la *revolta*, el moviment que protegeix els individus concrets i solidaris i, al mateix temps, també les comunitats naturals, culturals i socials.

COL·LOQUI

Rayda Guzmán: Només una pregunta: fins a quin punt convé pensar o pensar-nos des de la confusió, sobretot en un discurs com el seu, que demana que pensem des de la humilitat? Em sembla una supèrbia si som només un projecte. Crec que és supèrbia pensar des de la confusió i no saber com respondre-hi. A l'Amèrica Llatina no sabem el que som: estem confusos.

Ramon Muns: Quan he emprat la paraula «confusió», l'he emprada relacionada amb la societat: un perill és la confusió. L'ésser humà està fet de confusions. Si no tingués contradiccions no es podria aixecar d'un estat que el fa progressar. Uns poders i uns contrapoders volen aixafar les identitats. La identitat és la diferència: si tots fóssim iguals, no es podria parlar d'identitat. Certament, hi ha ganes d'eliminar les diferències.